

РЕЦЕНЗИЯ

От: Проф. д-р Георги Шинков Забунов;

Университет за национално и световно стопанство – София,
Бизнес факултет, катедра „Недвижима собственост“;

Научна специалност Икономика и управление (мениджмънт и маркетинг на недвижими имоти)

Относно: дисертационен труд за присъждане на научна степен
„доктор на науките“ по професионално направление 3.8.
Икономика, научна специалност *Икономика и управление*
(*Индустрия*) в УНСС.

Автор на дисертационния труд: Проф. д-р Николай Христов Щерев,
УНСС – София, Бизнес факултет,
Катедра „Индустриален бизнес“

Тема на дисертационния труд: **ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОТДЕЛНИТЕ**
ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯТА НА ИНДУСТРИЯ 5.0

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научно жури по защита на дисертационен труд съгласно Заповед № 3169/17.11.2023 г. на Зам. Ректора по НИД и МС на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът е представил за обсъждане дисертационния си труд в катедра „Индустриален бизнес“ на Бизнес факултета на УНСС съгласно чл.39 от ППЗРАСРБ. Разкриването на процедурата по защита на дисертационния труд е извършено на основание: Решение на КС на кат. „Индустриален бизнес“ (Протокол 4/16.11.2023 г) и Решение на ФС Бизнес факултета на УНСС (Протокол 3/16.11.2023 г).

Образованието на проф. Николай Щерев, както и професионалната му кариера, са тясно свързани с Университета за национално и световно стопанство. През периода 1995 -2000 г. той завършва магистърска степен по икономика, спец. „Икономика на индустрията“. От 2004 до 2007 се

обучава по докторска програма. През 2007 г. успешно защитава дисертация на тема „Приложение на маркетинговата концепция в индустриалните фирми“ и получава образователната и научна степен „Доктор по икономика“, тогава по шифър 05.02.18., научна специалност „Икономика и управление (по отрасли)“.

От 2000 г. Николай Щерев е хоноруван преподавател в УНСС, а от 2001 г. до сега е преподавател на основен трудов договор, т.е. вече двадесет и две години. Преминал е през всички преподавателски позиции от асистент до професор. За този дълъг период се е утвърдил сред колегията като ерудиран и уважаван научен работник. Изпълнявал е различни административни длъжности – научен секретар, заместник ръководител катедра, ръководител катедра „Индустриален бизнес“ (понастоящем), Директор на ЦИОП (Център за изследователски и образователни проекти) и др. От 2011 г. до 2019 г. е член на Академичния съвет на УНСС, а от 2002 г. до сега е член на Факултетния съвет на Бизнес факултета. Членува и в широк кръг професионални организации. От 2012 г. е член на Асоциацията на преподавателите по икономика и управление на индустрията (АПИУИ), а от 2018 г. е неин председател. Участвал е в множество изследователски проекти на университетско, национално и европейско равнище. Член е на управителния съвет и на научно-експертни комисии по програма COST (European Cooperation in Science and Technology - финансирането се осъществява основно чрез европейските рамкови програми.)

Проф. Николай Щерев има над сто научни публикации. Води обучението на седем докторанти, като четирима от тях вече са защитили успешно дисертациите си. Член е на екип по подадена заявка за патентоване на „Система и метод за междукорпоративно и вътрешно корпоративно бизнес взаимодействие посредством социални технологии, опериращи с големи данни“ (2020).

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд се състои общо от 213 страници. В структурно отношение се състои от увод, три глави, заключение и библиографска справка. В текста са включени 40 таблици, 53 фигури и 34 количествени уравнения. За написването му са използваните и цитирани 156 литературни източници на български и английски език.

Традиционната формулировка, че дисертацията е посветена на актуален за теорията и практиката проблем е напълно вярна и уместна в случая, но съвсем не е достатъчна. Оценявам високо концептуалната рамка на дисертационния труд, която е най-цялостно изложена в неговия

увод. Удачният избор на обект и предмет на изследването позволяват разглежданата сложна проблематика да се декомпозира на подходящи съставни части. Те са подходящи от гледна точка на утвърдените в съвременната икономическа наука методологически подходи. За обект на своето изследване авторът определя отделното предприятие. Съответно, за постигане на изследователските цели го дефинира като икономическа и социална институция, която преследва предимно икономически ефекти и е ориентирано към реализиране на икономически и индустриален растеж. Трябва да се подчертае, че както икономическите ефекти, така и растежът се разглеждат като комплексни понятия (изяснени по-нататък в изложението), което позволява на автора да защити идеите си. От своя страна, предметът е организацията на „социалното предприятие“ (кавичките са на автора) в контекста на Индустрия 5.0. Тук е задължително уточнението, че организацията се основава най-вече на принципите, подходите и методите за обмен на информация между отделните предприятия. Този обмен е по същността си обективен процес, който неминуемо „социализира“ предприятията и ги прави елементи на социалната споделена икономика. Съответно, чисто технологичните аспекти, в това число и информационните технологии, без да губят значимостта си, остават на втори план в разглеждането. Следвайки тази логика, акцентът при разглеждането на организацията на социалното предприятие е поставен върху типа на информацията и мотивите за обмен на информация, които водят до социална дигитализация (напр. чрез подходящи социални мрежи) на бизнес предприятията. Това е и контекстът, в който разглежданата социализация се изследва като фактор за растежа на предприятията. От тук идва и основното ограничение в предмета на изследване: организацията на социалното предприятие се свежда до методите и формите на обмен на информация чрез социалните бизнес мрежи и платформите за споделен бизнес, включително и тези за академично предприемачество. Тази концептуална изследователска схема е изключително плодотворна и позволява разгръщането на актуални изследвания по проблеми, които са слабо застъпени в нашата и световната икономическа литература. Без да използваме суперлативи, можем накратко да обобщим, че концептуалната изследователска схема е добро попадение на автора и му позволява по-нататък да разгърне едно обосновано и задълбочено изследване.

След очертаването на общата схема на работа, изследователският план е доизграден с всички необходими детайли. Определена е основната цел - да се задълбочат теоретичните знания за организационните модели на предприятията за постигане на конкурентоспособен растеж, чрез

използване на съществуващи и новосъздавани бизнес платформи и мрежи от предприятия. Важен инструмент в този процес е насърчаването както на вътрешното, така и на академично предприемачество на основата на създаването, разпространението и управлението на знания между отделните предприятия. Посочената сложна цел се декомпозира на адекватни подцели, които водят до формулирането на изследователска хипотеза. Тя е следната:

Развитието на съвременната икономика на знанието се определя от такава организация на съвременните предприятия, която позволява използване на социални бизнес платформи и мрежи от предприятия, типични за съвременната социална и споделена икономика. Особеностите на тази организация зависят не само от техническите средства за разпространение на информация между отделните предприятия, но и от начина, по който това разпространение е организирано. Ярък пример в това отношение е отворената споделена система за академично предприемачество.

В процеса на доказването на работната хипотеза авторът е използвал адекватен методологически инструментариум. Той е разчитал предимно на системния теоретичен подход. Този подход включва методите на историко-логически анализ, анализ и синтез при декомпозиране на съществуващи теоретични модели до отделни елементи и тяхното последващо логическо обобщаване обратно до валидни теоретични модели, индукция и дедукция, дескриптивен анализ на съществуващи поведенчески модели и др. Авторът е използвал и емпиричен подход, основан на събиране на първични и вторични данни.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В дисертационния труд са извършени проучвания по широк кръг от въпроси от теоретично, методологично и приложно естество. Като конкретни резултати от изследването могат да се разглеждат обобщенията и изводите, свързани с доказването на основната хипотеза. Нейното доказване е резултат от теоретични изследвания и приемане или отхвърляне на набор от хипотези с по-тесен обхват. Важно постижение на автора е възможността резултатите да бъдат приложени в практиката.

В проведеното изследване могат да се очертаят следните значими резултати:

Направена е систематизация и е обобщен историческият опит в създаването и развитието на предприятията, като е проследена логиката на преминаване през следните етапи: „домашни предприятия“, „бизнес предприятия“ и „социални предприятия“. Идентифицирани са

особеностите на организационните модели на всеки един етап от развитието на институцията „предприятие“.

Систематизирани са и практически са приложени модели за оценка на растежа на предприятията. Системният анализ обхваща периодите от възникване на пред-индустриалните предприятия през различните етапи на развитие на индустриалните бизнес предприятия до съвременните социални предприятия. Аprobацията е извършена на примера на предприятия от традиционен за България сектор – производство на храни и напитки.

Предложена е и е апробирана приложимостта на методика за оценка на растеж на предприятие и на конкурентоспособен растеж на предприятие. В рамките на методиката са анализирани специфични условия на средата като Глобалната финансова криза (2008-2010) и КОВИД пандемията (2020-2022).

Предложен е и е апробиран подход за „социализация на предприятията“ чрез участие в социални бизнес мрежи. Подходът се основава на използване на съвременни технологични решения, заимствани от инструментариума на Индустрия 5.0.

Предложен е подход за академично предприемачество като форма на социално взаимодействие по направление „предприятие / бизнес – университет – държава“. Подходът се основава на използване на инструментариума на отворената и споделената икономика.

Всички посочени резултати се основават на ключов анализ, извършен от автора. Това е анализът на възможностите за растеж на предприятието в условията на индустриални отношения, които са специфични за дадена икономика. За да осъществи този анализ, авторът специално е дефинирал понятията „индустриални отношения“ и „растеж на предприятието“. И двете понятия са дефинирани в по-широки от традиционните рамки, което позволява разгръщане на задълбочен анализ по изследваната проблематика.

Успешното постигане на приетата основна цел и на формулираните подцели дават възможност на автора да докаже изследователската си хипотеза. Това му дава основание да обобщи, че изследователският план е изпълнен и изследването е успешно завършено.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В края на изследването са формулирани четири научни и четири научно приложни приноса. Считаю, че приносите са ясно формулирани и са постигнати в изследването.

Всички приноси са значими, но по мое мнение най-значими от

теоретична и практическа гледна точка са: 3. Еволюционното развитие на бизнес предприятията в България, вкл. за отделни сектори, е основано на теоретична систематизация и е апробирано с данни от практиката. 4. Проучено е и е систематизирано научното познание и еволюционните методи за оценка на растежа на отделното предприятие. 6. На основата на научното познание в областта на конкурентоспособния растеж е разработена методическа схема, апробирана с данни от реални предприятия за оценка на конкурентоспособния им растеж. Потвърдени са получените резултати в еволюционното развитие на бизнес предприятието и приложимостта на методите за оценка на бизнес растежа на предприятията. 7. Предложена е методическа схема, която е апробирана в практиката чрез експертна оценка на методика за „социализация на предприятията“, основана на изграждане и прилагане на социална бизнес мрежа, съответстваща на технологиите на Индустрия 4.5 / Индустрия 5.0. Апробацията потвърждава необходимостта от преминаване към следващ етап в еволюцията на бизнес предприятията, която обхваща и стъпките, необходими за тази цел. 8. Предложен е подход за академично предприемачество, основан на социалните подходи за организация на социалните предприятия от Индустрия 5.0. Подходът е съобразен с изискванията на отворената споделена икономика, за извършване на прехода от реално бизнес предприятие към дигитално социално предприятие.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По дисертационния труд авторът представя общо 10 публикации – осем статии и доклади, от които две са в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, както и две самостоятелни глави от колективни монографии. Седем от публикациите са на английски език, а три са на български.

Всички публикации са по темата на дисертационния труд и отразяват важни моменти от него. Те са в специализирани научни издания, насочени към читателска публика с висока степен на познаване на проблематиката. Считаю, че в резултат от публикациите идеите на дисертационния труд са получили добро отражение в научната литература.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е с обем 54 страници. В него се представя обща характеристика на дисертационния труд (актуалност, обект, предмет, теза, цел, задачи, ограничения, теоретична и методологична основа на

изследването и други). Представя се структурата и съдържанието на дисертационния труд. Представена е справка за приносите и списък с публикации по темата на дисертационния труд.

Считам, че авторефератът е добре оформен и коректно представя съдържанието, постигнатите резултати и приноси на авторското изследване. Ясно са представени целите, обекта, предмета, изследователската схема, използваната методология, съдържанието и резултатите от изследването.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

По своята същност критичните бележки са алтернативен на представения поглед към разглежданите проблеми. В конкретния случай, отчитайки многото възможни подходи към организацията на дейността на предприятието в рамките на различни структури на индустриалните отношения, моят фокус е върху препоръки, които считам, че биха били полезни за автора.

Дисертантът доказва, че развитието в посока социално предприятие е обективен процес. В контекста на различни типове индустриални отношения, обаче, този процес ще се развива по различен начин. Очаква се в много голяма степен да му влияе степента на развитие на социалната икономика. В случая понятието „социална икономика“ се разглежда като обособена съвкупност или система от специфични стопански субекти (предприятия), работещи при различен правен и организационен режим от класическите бизнес предприятия. В такава среда функционирането на социалните предприятия силно ще зависи от степента на развитие на социалната икономика, разглеждана като подсистема на националната икономика. Тук се очаква да се наблюдават различия, обусловени от спецификата на конкретната национална икономика. Типични западноевропейски икономики, като напр. немската, италианската, френската и испанската, ще се отличават от икономиките на скандинавските страни по ролята и мястото на социалната икономика (т.нар. „трети сектор“). Още по-значими ще са тези различия при сравнения между икономиките на западноевропейски страни и САЩ.

По тези причини предлагам на автора в свои бъдещи изследвания да направи сравнителен анализ на възможностите за развитие на социалните предприятия в рамките на различни индустриални отношения, като отдели специално внимание на степента на развитие на социалната икономика.

8. Заключение

Всичко гореизложено ми дава основание да обобщя, че

дисертационният труд представя оригинално научно изследване. То е проведено задълбочено и добросъвестно и е логически завършено. Посветено е на интересен и актуален проблем от теорията на предприятието. Представените резултати и приноси са значими. Като цяло, дисертационният труд отговаря на изискванията за придобиване на НС „доктор на науките“, в съответствие със ЗРАСРБ, чл. 2б, ал. 2 и 3 и Правилника за неговото прилагане, а също и с изискванията на УНСС. Ще гласувам „за“ придобиване на НС „доктор на науките“ в професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „Икономика и управление (Индустрия)“, от проф. д-р Николай Христов Щерев.

21.12.2023 / София

Подпис:

REVIEW

By: *Professor Georgi Shinkov Zabunov, Ph.D., University of National and World Economy, Scientific Specialty of Economics and Management (Real Estate Marketing and Management)*

Regarding: *Dissertation for awarding an educational and scientific degree "Doctor of Science" in a professional field 3.8. Economy, scientific specialty "Economics and Management (Industry)" at the University of National and World Economy.*

Author of the dissertation: *Professor Nikolay Hristov Sterev. Ph.D., University of National and World Economy, Scientific Specialty of Economics and Management (Industry)*

Dissertation title: *ORGANIZATION OF INDIVIDUAL ENTERPRISES IN THE INDUSTRY 5.0*

Foundation for presenting the Review: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation according to Order № 3169/ 2023 of the Vice-Rector for Research and International Cooperation of UNWE.

1. Information about the dissertant

The dissertant has submitted his dissertation for consideration to the Department of Industrial Business of the Faculty of Business of the UNWE in accordance with Art. 39 of Regulations for implementation of the Law on academic staff in the Republic of Bulgaria. The disclosure of the dissertation defense procedure was made on the basis of a decision of the Department Council (Protocol No. 4/16.11.2023) and a Decision of the Faculty Council (Protocol No. 3/16.11.2023).

The education of prof. Nikolay Shterev, as well as his professional career, are closely related to the University of National and World Economy. In the period 1995-2000 he graduated with a Master's degree in Economics, special. "Economics of Industry". From 2004 to 2007 he studied in a PhD programme. In 2007, he successfully defended his dissertation on "Application of the marketing concept in industrial firms" and received the educational and

scientific degree "Doctor of Economics", then under the cipher 05.02.18., scientific specialty "Economics and Management (by industries)".

Since 2000 Nikolay Shterev has been a lecturer at the UNWE, and since 2001 he has been a lecturer on a full-time contract, i.e. for twenty-two years. He has passed through all teaching positions from assistant to professor. During this long period he has established himself among the college as an erudite and respected scholar. He has held various administrative positions - Scientific Secretary, Deputy Head of the Department, Head of the Department of Industrial Business (presently), Director of CREP (Centre for Research and Education Projects), etc. From 2011 to 2019 he was a member of the Academic Council of the UNWE, and from 2002 to the present he is a member of the Faculty Council of the Faculty of Business. He is also a member of a wide range of professional organizations. Since 2012, he has been a member of the Association of Professors of Economics and Industrial Management, and since 2018 he has been its President. He has been involved in numerous research projects at university, national and European level. He is a member of the COST (European Cooperation in Science and Technology) Programme Management Board and Scientific Expert Committees, mainly funded through the European Framework Programmes.

Prof. Nikolay Shterev has over a hundred scientific publications. He has supervised the training of seven PhD students, four of whom have already successfully defended their dissertations. He is a member of a team on a patent application for "System and method for inter-corporate and intra-corporate business interaction using social technologies operating with big data" (2020).

2. General characteristics of the presented dissertation

The dissertation consists of 213 pages in total. Structurally, it consists of an introduction, three chapters, a conclusion and a bibliography. The text includes 40 tables, 53 figures and 34 quantitative equations. 156 references in Bulgarian and English have been used and cited for its writing.

The traditional formulation that the dissertation is devoted to a problem of current relevance for theory and practice is entirely correct and appropriate in this case, but it is far from sufficient. I highly appreciate the conceptual framework of the dissertation, which is most fully set out in its introduction. The apt choice of the object and subject of the study allows the complex problem under consideration to be decomposed into appropriate component parts. They are appropriate in terms of the methodological approaches established in modern economic science. The author defines the object of his research as the individual enterprise. Accordingly, to achieve the research objectives he defines it as an economic and social institution that pursues

primarily economic effects and is oriented towards the realization of economic and industrial growth. It should be emphasized that both economic effects and growth are considered as complex concepts (clarified later in the paper), which allows the author to defend his ideas. In turn, the subject is the organisation of the "social enterprise" (quotation marks are the author's) in the context of Industry 5.0. Here, it is imperative to clarify that the organisation is mostly based on the principles, approaches and methods of information exchange between the individual enterprises. This exchange is an inherently objective process that inevitably "socialises" enterprises and makes them elements of the social sharing economy. Accordingly, the purely technological aspects, including information technology, without losing their importance, remain an afterthought. Following this logic, the focus of the consideration of social enterprise organisation is on the type of information and the motives for information exchange that lead to the social digitalisation (e.g. through appropriate social networks) of business enterprises. This is also the context in which the socialisation under consideration is explored as a contributor to enterprise growth. Hence the main limitation of the research subject: the organisation of social enterprise is limited to the methods and forms of information exchange through social business networks and shared business platforms, including those for academic entrepreneurship. This conceptual research scheme is extremely fruitful and allows the development of relevant research on issues that are poorly covered in our and the world's economic literature. Without using superlatives, we can briefly summarize that the conceptual research scheme is a good fit for the author and allows him to further deploy a grounded and thorough study. It is as follows:

The development of the modern knowledge economy is determined by an organisation of modern enterprises that allows the use of social business platforms and enterprise networks typical of the modern social and sharing economy. The characteristics of this organisation depend not only on the technical means of disseminating information between individual enterprises, but also on the way in which this dissemination is organised. A striking example in this respect is an open shared system for academic entrepreneurship.

In the process of proving the working hypothesis, the author has used adequate methodological tools. He has mainly relied on the systematic theoretical approach. This approach includes the methods of historical-logical analysis, analysis and synthesis in decomposing existing theoretical models to individual elements and their subsequent logical generalization back to valid theoretical models, induction and deduction, descriptive analysis of existing behavioral models, etc. The author has also used an empirical approach based on primary and secondary data collection.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

The dissertation researches a wide range of theoretical, methodological and applied issues. As concrete results of the research can be considered the generalizations and conclusions related to the proof of the main hypothesis. Its proof is the result of theoretical research and acceptance or rejection of a set of hypotheses with a narrower scope. An important achievement of the author is the ability to apply the results in practice.

The following significant results can be outlined in the research conducted:

The historical experience in the creation and development of enterprises has been systematized and summarized, tracing the logic of passage through the following stages: 'home enterprises', 'business enterprises' and 'social enterprises'. The features of the organizational patterns of each stage of the development of the institution of "enterprise" are identified.

The models of enterprise growth assessment are systematized and practically applied. The systematic analysis covers the periods from the emergence of pre-industrial enterprises through the various stages of development of industrial business enterprises to modern social enterprises. The approbation is carried out on the example of enterprises from a traditional sector for Bulgaria - food and beverage production.

The applicability of a methodology for the assessment of enterprise growth and competitive enterprise growth is proposed and approbated. Within the methodology specific environmental conditions such as the Global Financial Crisis (2008-2010) and the COVID pandemic (2020-2022) are analysed.

An approach for "enterprise socialization" through participation in social business networks is proposed and tested. The approach is based on the use of advanced technological solutions borrowed from the Industry 5.0 toolkit.

An approach to academic entrepreneurship as a form of social interaction along the enterprise/business-university-state axis is proposed. The approach is based on the use of the open and sharing economy tools.

All results presented are based on a key analysis carried out by the author. This is the analysis of enterprise growth opportunities in industrial relations conditions that are specific to a given economy. In order to carry out this analysis, the author has specifically defined the concepts of industrial relations and enterprise growth. Both notions are defined in broader than traditional frameworks, which allows for an in-depth analysis of the studied issues.

The successful achievement of the adopted main objective and the

formulated sub-objectives enable the author to prove his research hypothesis. This gives him a reason to summarize that the research plan has been fulfilled and the research has been successfully completed.

4. Evaluation of scientific and scientific-applied contributions

At the end of the study, four scientific and four scientifically applied contributions are formulated. I believe that the contributions are clearly articulated and have been achieved in the study.

All contributions are significant, but in my opinion the most significant from theoretical and practical point of view are: 3. The evolutionary development of business enterprises in Bulgaria, including for individual sectors, is based on a theoretical systematization and is approbated with data from practice. 4. Scientific knowledge and evolutionary methods for the assessment of the growth of the individual enterprise have been studied and systematized. 6. Based on the scientific knowledge in the field of competitive growth, a methodological scheme has been developed and approbated with data from real enterprises to assess their competitive growth. The results obtained in the evolutionary development of the business enterprise and the applicability of the methods for assessing the business growth of enterprises are confirmed. 7. A methodological scheme has been proposed and approbated in practice by expert evaluation of a methodology for "enterprise socialization" based on the construction and implementation of a social business network corresponding to the technologies of Industry 4.5 / Industry 5.0. The approbation confirms the need to move to the next stage in the evolution of business enterprises, which also covers the steps necessary for this purpose. 8. An approach for academic entrepreneurship based on the social approaches for social enterprise organization from Industry 5.0 is proposed. The approach is aligned with the requirements of the open sharing economy to make the transition from a real business enterprise to a digital social enterprise.

5. Evaluation of dissertation publications

The author presents a total of 10 publications on the dissertation - eight articles and reports, two of which are in scientific journals, refereed and indexed in world-renowned databases of scientific information, as well as two independent chapters of collective monographs. Seven of the publications are in English and three are in Bulgarian.

All publications are on the topic of the dissertation and reflect important points of the dissertation. They are in specialised scientific journals aimed at a readership with a high degree of knowledge of the issues. I believe that as a

result of the publications the ideas of the dissertation have been well reflected in the scientific literature.

6. Evaluation of the abstract

The abstract is 54 pages long. It presents a general description of the dissertation (relevance, subject, object, thesis, aim, objectives, limitations, theoretical and methodological basis of the research, etc.). It presents the structure and content of the dissertation. A list of contributions and a list of publications on the dissertation topic are presented.

I believe that the abstract is well formatted and correctly presents the content, results and contributions of the author's research. The aims, object, subject, research scheme, methodology used, content and results of the study are clearly presented.

7. Criticism, recommendations, and questions

Critical notes are, by their nature, an alternative view of the issues at hand. In this case, taking into account the many possible approaches to the organization of enterprise activity within different industrial relations structures, my focus is on recommendations that I believe would be useful to the author.

The dissertation demonstrates that development towards social enterprise is an objective process. In the context of different types of industrial relations, however, this process will develop differently. It is expected to be very much influenced by the degree of development of the social economy. In this case, the notion of 'social economy' is seen as a distinct set or system of specific business entities (enterprises) operating under a different legal and organisational regime than classical business enterprises. In such an environment, the functioning of social enterprises will strongly depend on the degree of development of the social economy considered as a subsystem of the national economy. Here, differences are expected to be observed, conditioned by the specificities of the particular national economy. Typical Western European economies, such as the German, Italian, French and Spanish economies, will differ from the Nordic economies in the role and place of the social economy (the so-called 'third sector'). These differences will be even more significant in comparisons between the economies of Western European countries and the USA.

For these reasons, I suggest that the author, in future research, conduct a comparative analysis of the possibilities for the development of social enterprises within different industrial relations, paying particular attention to the degree of development of the social economy.

8. Conclusion

All of the above gives me reason to summarize that the dissertation presents original scientific research. It has been conducted thoroughly and conscientiously and is logically complete. It is devoted to an interesting and topical problem of enterprise theory. The results and contributions presented are significant. In general, the dissertation meets the requirements for the degree of Doctor of Science, in accordance with the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the regulations for its implementation, as well as the requirements of the UNWE. I will vote in favour of the acquisition of the degree of Doctor of Science in the professional field 3.8 Economics, scientific specialty Economics and Management (Industry), by Prof. Dr. Nikolay Hristov Shterev.

21.12.2023 / Sofia

Signature: